

Riksdagens protokoll

2002/03:23

Tisdagen den 26 november

Kl. 14.00 – 15.09

Protokoll
2002/03:23

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 19 och 20 november.

2 § Meddelande om val till Europarådets svenska delegation

Talmannen meddelade att val till Europarådets svenska delegation skulle äga rum *onsdagen den 27 november*.

3 § Meddelande om frågestund

Talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 28 november kl. 14.00* skulle följande statsråd närvara:

Utrikesminister Anna Lindh, statsrådet Ulrica Messing, socialminister Lars Engqvist, finansminister Bosse Ringholm och statsrådet Berit Andnor.

4 § Meddelande om preliminär plan för kammarens sammanträden

Talmannen meddelade att en preliminär plan för kammarens sammanträden under tiden den 21 januari–25 april 2003 delats ut till kammarens ledamöter.

5 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2002/03:22

Till riksdagen

Interpellation 2002/03:22 av Anne-Marie Ekström (fp) om barns situation i asylsökande familjer

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 29 november 2002.

Skälet till dröjsmålet är resor och arbetsanhopning.
Stockholm den 22 november 2002
Utrikesdepartementet
Jan O Karlsson

Interpellation 2002/03:33

Till riksdagen

Interpellation 2002/03:33 av Gustav Fridolin (mp) om Migrationsverkets uppgifter

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 29 november 2002.

Skälet till dröjsmålet är resor och arbetsanhopning.
Stockholm den 22 november 2002
Utrikesdepartementet
Jan O Karlsson

Interpellation 2002/03:36

Till riksdagen

Interpellation 2002/03:36 av Karin Enström (m) om Migrationsverkets rutiner

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 29 november 2002.

Skälet till dröjsmålet är resor och arbetsanhopning.
Stockholm den 22 november 2002
Utrikesdepartementet
Jan O Karlsson

Interpellation 2002/03:37

Till riksdagen

Interpellation 2002/03:37 av Nils-Erik Söderqvist (s) om Europaparlamentets och rådets förslag till förordning om säljfrämjande åtgärder

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 3 december 2002.

Skälet till dröjsmålet är utrikes tjänsteresa vid tidigare interpellationsdag.

Stockholm den 21 november 2002
Justitiedepartementet
Ann-Christin Nykvist

Interpellation 2002/03:42

Till riksdagen

Interpellation 2002/03:42 av Anita Brodén (fp) om barn som brottsoffer

Interpellationen kommer att besvaras den 3 december 2002.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.
Stockholm den 19 november 2002
Justitiedepartementet
Thomas Bodström

Till riksdagen

Interpellation 2002/03:45 av Siw Wittgren-Ahl (s) om hälsoriskerna med piercing och tatuering

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 6 december 2002.

Skälet till dröjsmålet är att beredningen av interpellationen, på grund av sin komplexitet, inte kommer att kunna slutföras inom föreskriven tid.

Stockholm den 22 november 2002

Socialdepartementet

Lars Engqvist

Enligt uppdrag

Erna Zelmin-Åberg

Expeditions- och rättschef

6 § Svar på interpellation 2002/03:35 om kvaliteten i förskolan

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Herr talman! Sofia Larsen har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att förstärka personalresurserna till förskolan samt för att stärka kvaliteten i förskolan.

Kvaliteten i förskolan är ett för regeringen högt prioriterat område. Sverige står sig mycket väl i alla internationella jämförelser, men det finns signaler som måste tas på allvar när det gäller kvalitetsfrågorna i förskolan. Som ansvarig minister avser jag att göra kvalitetsfrågorna inom förskolan till ett av mina viktigaste områden för reform- och utvecklingsarbete under den kommande mandatperioden.

1990-talets ekonomiska åtstramningar har lett till att barngrupperna blivit större och personaltätheten lägre. Även om situationen när det gäller personaltätheten i förskolan i någon mån förbättrats fortsätter barngrupperna att öka i storlek. Variationerna är stora både mellan och inom kommunerna. År 2001 var det mellan 3,9 och 8,6 barn per årsarbetare i förskolan. Samma år fanns 64 % av barnen i åldern 1–3 år i grupper med 16 eller fler barn, och 17 % av barngrupperna hade fler än 20 barn.

En av regeringens viktigaste satsningar när det gäller förskolan är att uppfylla vallöftet om ett statligt bidrag till kommunerna för att kunna anställa 6 000 fler förskollärare, barnskötare och annan personal i förskolan. Denna satsning ska genomföras successivt under mandatperioden och i den takt ekonomin tillåter.

Med ett tillskott av personalresurser i den omfattningen kan personaltätheten öka så att riktmärket i genomsnitt blir fem barn per heltidsanställd. Som räkneexempel skulle detta då kunna motsvara i genomsnitt 15 barn per grupp med tre heltidstjänster. Det är viktigt att beslut i dessa frågor fattas utifrån lokala förutsättningar och med hänsyn till att olika barn har olika behov.

Den studie som Statens skolverk fått regeringens uppdrag att göra, som avser en fördjupad analys av barngruppernas storlek och personaltäthet utifrån forskning och erfarenhet, kommer att bli ett viktigt un-

derlag för regeringen när det gäller den fortsatta utvecklingen av förskolans kvalitet. Uppdraget ska redovisas den 1 mars 2003.

Skolverket kommer även att få regeringens uppdrag att administrera, följa och utvärdera personalförstärkningen i förskolan samt utfärda allmänna råd när det gäller kvalitet i förskolan.

Med anledning av de reformer som genomförts samt satsningen på personalförstärkningar i förskolan kommer det att finnas ett stort behov i kommunerna av förskollärare, barnskötare och annan personal.

Enligt de bedömningar som regeringen gjorde redan i 2002 års budgetproposition förväntas efterfrågan på förskollärare att öka. För lärarexamen med inriktning mot tidigare år ska särskilt behovet av lärare i förskola och förskoleklass beaktas. Regeringen fastställde därför mål, bland annat för att antalet examinerade förskollärare skulle öka. Dessa mål står fortfarande fast. Antalet sökande till lärarutbildningarna har ökat kraftigt under senare år, vilket gör att tillgången är god på studerande som önskar söka sig till läraryrket.

Även barnskötarna utgör en viktig del av förskolepersonalen, och deras arbetsinsatser är av stort värde för förskolan. Det är viktigt att all personal i förskolan får del av en väl anpassad, kontinuerlig kompetenshöjning för att kunna möta de nya krav som ställs på förskolan.

I regeringens skrivelse *Utbildning för kunskap och jämlikhet – regeringens utvecklingsplan för kvalitetsarbetet i förskola, skola och vuxenutbildning* aviserades en förstärkning av kvalitetsarbetet i hela utbildningssystemet från förskolan och uppåt. Regeringen kommer inom kort att ta initiativ till att en skyldighet införs, i likhet med den som skolan har, att upprätta kvalitetsredovisningar för förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen. Avsikten är att förstärka det kontinuerliga kvalitetsarbetet och att öka jämförbarheten mellan kommunerna.

Regeringen har under de senaste åren infört en rad reformer inom förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen, som har haft till syfte att öka tillgängligheten till förskolan och sänka avgifterna. Samtliga reformer har finansierats fullt ut av regeringen och beräknas ge plats åt ytterligare 45 000 barn.

Denna mandatperiod kommer kvalitetsfrågorna att vara de viktigaste inom förskoleverksamheten. Utöver barngruppernas storlek, personaltätthet och kvalitetssäkring kommer till exempel implementeringen av den nya läroplanen samt utvecklingsarbete inom den mångkulturella förskolan att finnas på den politiska agendan.

Jag avser att återkomma till riksdagen i dessa frågor och välkomnar företrädare för alla riksdagspartier att delta i den viktiga diskussionen om förskolans kvalitet.

Anf. 2 SOFIA LARSEN (c):

Herr talman! Tack så mycket för svaret, statsrådet. Debatten om förskolan har kommit i gång ordentligt den senaste tiden, vilket jag tycker är väldigt bra. Centerpartiet har under ett antal år försökt att få upp den frågan på agendan igen. Vi har visat på hur vi ska kunna stärka kvaliteten, se till att vi får fler pedagoger i förskolan och också kunna stärka kommunernas ekonomi.

Vi från Centerpartiet har varje år i våra motioner föreslagit utökat antal platser på högskolan för lärarutbildning. Vi har försökt att rikta in oss på förskolan och förskolläraryrket och att se till att kommunerna får de stärkande resurser som de så väl behöver. Men tyvärr så har regeringen inte velat gå riktigt lika långt. Nu säger statsrådet att man under den här mandatperioden ska försöka rätta till det. Jag vet inte om det är ett steg framåt, men det är i alla fall ett uttalande som jag hoppas kommer att leda till någonting.

Det som jag tycker är bra att statsrådet Hallengren tar upp i sitt svar är att hon nu i alla fall tänker visa att kvaliteten i förskolan är det prioriterade området. Jag tycker att det är väldigt bra, för vi måste gemensamt försöka sätta fokus på det här området.

Vi i Centerpartiet var och är väldigt positiva till den allmänna förskolan, och vi var också aktiva i den debatten. Däremot sade vi att det behövdes vissa incitament och vissa åtgärder för att en så stor reform skulle komma till. Det var bland annat utbildningsplatser och resurser till kommunerna. Det är de här två sakerna, det vill säga antalet utbildade pedagoger och kommunernas ekonomi och tillgång till resurser, som är det absolut viktigaste och det centrala, som jag ser det.

Som ministern också påpekar i sitt svar var det rätt kärt för kommunerna främst i början på 90-talet, och man fick göra en hel del neddragningar. Sedan kom helt plötsligt jättereformen med maxtaxan, som inte var tillräckligt finansierad. Efterfrågan på platserna blev större än vad man hade räknat med, och resurserna räckte inte till. Nu har man halkat efter igen, och nu kommer den stora reformen med den allmänna förskolan.

Som jag ser det, och som många kommuner också har nämnt, är det ett slag i ansiktet på kommunerna när de får höra att regeringen under denna mandatperiod om ekonomin tillåter det ska rätta till det här så att kommunerna får resurser. Om regeringen använder stora pekpinnar centralt och säger att si och så ska det vara och det här ska kommunerna göra – framför allt om man kommer med pekpinnar utan att det finns resurser – fungerar det inte. Vi ser redan nu resultaten, med de stora barngrupperna och den krassa ekonomin.

Ministern säger i sitt svar att Sverige står sig mycket väl i internationella jämförelser. Så har regeringen sagt under många år också vad gäller grundskolan. Tyvärr ser vi de negativa resultaten där. Ministern önskade att fler skulle delta i debatten och komma med förslag. Vad gäller både grundskolan och förskolan är vi flera som ligger på och försöker förändra utbildningen och se till att fler utbildningsplatser kommer till. Men man har inte velat genomföra det i samma takt som vi vill. Det har inneburit stora barngrupper. Vi vet att det är en skillnad på fyra till nio barn per vuxen i skolan. Vi vet också att många barn går i grupper med över 20 barn i varje grupp – något som vi inte kan tillåta.

Då frågar jag: Hur tänker ministern agera konkret den närmaste tiden? Vi har fakta. Skolverket kom med statistik i maj, och vi vet hur det ser ut. Hur tänker regeringen, och framför allt den nya ministern på området, agera konkret för att det ska hända någonting och för att vi ska stärka kvaliteten?

Anf. 3 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m):

Herr talman! Det är roligt att få vara med i den här interpellationsdebatten, för jag tycker att de ställda frågorna är bra. Jag tycker också att det är viktigt att haka på med anledning av den debatt som pågår.

Vi ser nu verkligen konsekvenserna av maxtaxereformen. Vi ser att barngruppernas storlek har ökat och att det helt plötsligt blev en riksdagsfråga hur man ska reglera någonting som är så olika utifrån förutsättningarna i kommunerna, hur stora arbetsgrupperna ska vara och hur olika förskolor ska organisera sitt arbete. Det är plötsligt en riksdagsfråga, just därför att man har genomfört en stor reform utan att tänka på dess konsekvenser och vad det betyder i den lilla världen.

Det är därför vi är så kritiska till maxtaxans utformning. Vi ser nu konsekvenserna, och statsrådet får en mängd nya frågeställningar på sitt bord. Barnomsorgsgruppens storlek är en fråga, men det är också frågan kring nattöppna dagis, som vi har hört om.

En hel del kommuner ser nu att det är alldeles för lite avgifter som de kan få in, att pengarna inte räcker till och att de inte har möjlighet att tilläggsfinansiera. Därför skapas det minskade möjligheter för dem som kanske vill jobba på annorlunda tider.

Det här är konsekvenser som jag tycker att ni från regeringens sida borde ta på största allvar.

Jag tror att just det här att alla är lika var en förutsättning för att maxtaxan skulle genomföras, liksom att alla jobbar 8–16, att alla vill ha det närmaste kommunala dagiset och att alla barn mår bra av samma pedagogik. Nu är inte verkligheten sådan. Det behövs många olika typer av förskoleinriktningar. Det behövs en mångfald.

Jag vet att det finns väldigt många olika lösningar på hur man ska få vardagen att gå ihop men också hur man vill att ens barn ska tas om hand. Här är också den stora orättvisan i maxtaxan, eftersom den som väljer någonting annat inte får någon som helst del av pengarna.

Det jag också har märkt i mina kontakter med Förskole-Sverige är att de enskilda alternativen och den mångfaldslösning som vi såg med Montessori, Liten Lär och allt vad de heter har oerhört svårt att få verksamheten att gå ihop, eftersom regelsystemet och finansieringen är så stelbenta. Det här riskerar att slå undan mångfalden.

Jag skulle vilja höra lite grann hur ministern ser på möjligheten att höja kvaliteten, samtidigt som man nu starkt undanröjer alla möjligheter till den mångfald som jag tror att dagens barn behöver för att få en bättre förskola.

Anf. 4 INGER DAVIDSON (kd):

Herr talman! Jag vill börja med att till Lena Hallengren säga välkommen hit till kammaren. Jag tror att det är första gången hon är här, men jag är inte säker. Det är i alla fall första gången som vi har möjlighet att debattera.

Jag vill också tacka Sofia Larsen för att hon har ställt den här interpellationen. Den berör ett fantastiskt viktigt ämne, nämligen hur våra barn har det till vardags. De flesta svenska barn befinner sig i förskolan varje dag under väldigt många timmar. Vi vet att barns grundläggande behov är närhet, att bli sedda och att ha vuxna som hela tiden uppmärksammar dem.

Hur ser det ut? Ja, det är väldigt många barn – långt mer än hälften – som befinner sig i barngrupper med mer än 16 barn. Då talar jag inte om de lite större barnen utan om barn mellan ett och tre år. 64 % av dem befinner sig i barngrupper med mer än 16 barn. Då kan man bara föreställa sig de 16 blöjbarnen, som ska ha hjälp med allting, som inte kan äta själva och som ska ha rena blöjor med jämna mellanrum. Hur mycket tid blir det för personalen till det andra, till själva omsorgen, till pedagogiken och så vidare? Det försvinner ju helt.

Då kan man tycka att regeringen skulle ha lite mer att komma med. Under hela valrörelsen handlade det om kvaliteten och de stora satsningarna som skulle komma, framför allt på personaltäthet men också på att minska grupperna. Det räcker inte att bara sätta in fler vuxna i de här stora grupperna, utan själva gruppen måste också bli mindre om barnen ska må bra och fungera på ett bra sätt. Nu har man ingenting att komma med, utan det ska komma under mandatperioden. Det gör mig oerhört besviken.

Sedan tillkommer till allt detta att regeringen och riksdagen har tagit beslutet att införa allmän förskola, som innebär att alla fyra- och femåringar ska få gratis förskola 15 timmar i veckan. Det gör att trycket kommer att öka ytterligare.

Jag har en konkret fråga till Lena Hallengren: När det nu ser ut som det gör med kvaliteten, kan statsrådet tänka sig att skjuta upp införandet av allmän förskola och använda de 1,2 miljarder som den reformen kostar till att höja kvaliteten, i form av mindre barngrupper och mer personal, och sedan successivt gå över till den allmänna förskolan när vi vet att kvaliteten håller för det?

Anf. 5 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Herr talman! Jag börjar med ett svar till Inger Davidson: Nej, vi tänker naturligtvis inte skjuta upp införandet av den allmänna förskolan. Det som är märkligt i hela den debatten är att beslutet fattades för två år sedan i den här kammaren och att det tar två år för både politiker här och politiker ute i kommunerna att förbereda sig för den reformen.

Reformen är fullt ut finansierad. Det gäller inte bara reformen med allmän förskola, utan också reformen med maxtaxa och den reform som har genomförts under 2002 där barn till föräldralediga och arbetslösa får plats i förskolan. Det är det som är den ideologiska finessen med Socialdemokraternas syn på förskolan, nämligen att alla barn ska ha möjlighet att delta i förskolans pedagogiska verksamhet.

Maxtaxan innebär att de ekonomiska hindren för familjerna minskar. Barn ska inte behöva känna att föräldrarna inte har tillräcklig inkomst för att barnen ska kunna delta i förskolans verksamhet, och därför sänker man avgifterna. Det är fullt ut finansierat.

Om det skulle vara så att volymökningarna blir för stora gör Skolverket en översyn. Man följer personaltätheten och barngrupperna och återkommer i sin första utvärdering den 1 mars 2003. Jag är helt övertygad om att vi då får anledning att diskutera den frågan igen.

Förskolan är en juvel i den svenska välfärdsstaten. Där erbjuds alla barn en verksamhet med en unik pedagogik på lekens grund. I förskolan är omsorgen om barnen sammanflätad med den mer strukturerade pedagogiska verksamheten, och det är ju det som det handlar om, att det är en

blandning av pedagogisk verksamhet och omsorg, och genom den allmänna förskolan får alla barn den här möjligheten.

Allmänna förskolan är finansierad med 30 000 kr per ytterligare barn – 34 000 barn beräknas det att bli. Och jag förväntar mig att kommunerna inte trycker in barnen i de barngrupper som redan finns, för då skulle man ju inte behöva tillföra några resurser alls. Det handlar ju om att de pengarna ska täcka mer personal eller mindre barngrupper.

Om jag ska ge någon kommentar när det gäller just rekryteringen och prognoser kan jag väl säga att man alltid har försökt att göra prognoser, och det kommer vi att fortsätta göra. Men det är inte lätt att göra prognoser. Det kan man se när man tittar tillbaka på budgetpropositionen från 1992, där den dåvarande borgerliga regeringen menade att vi inte alls behövde utöka förskollärarytbildningen; bara med den takt som det då var skulle vi komma att ha ett överskott på 25 000. Den inriktningen fortsatte man att ha ända fram till 1997, då det var en socialdemokratisk regering. Inte förrän nu, 2002, har man egentligen ändrat inställning. Och man skriver nu i budgetpropositionen att man faktiskt särskilt ska beakta utbildningen när det gäller förskola, förskoleklass, fritidsverksamhet och barn i tidiga åldrar.

Anf. 6 SOFIA LARSEN (c):

Herr talman! Statsrådet Hallengren säger att det är svagt att kommuner och politiker två år efter beslutet om den allmänna förskolan säger: Titta, det här fungerar ju inte. Faktum är att kommunerna har kämpat hårt med maxtaxan, med dåliga resurser från regeringens sida, finanser och resurser som inte räckte till maxtaxans införande. En del av förklaringen är ju att efterfrågan på platserna i förskolan inom ramen för maxtaxan ökade så pass kraftigt. Kommunerna har kämpat, och kommunerna har haft en vilja.

När det gäller att det är svagt av politikerna vill jag säga att vi är flera, framför allt Centerpartiet, som har sagt att det ska vara mer resurser till kommunerna men också att man ska se till att stärka lärarutbildningen och förskollärarytbildningen. Om det är någon som har gjort ett svagt intryck och haft ett svagt engagemang så är det ju regeringen och dess företrädare, som inte har sett hur det ser ut i kommunerna och som inte har tagit ansvar för de reformer som man har satt i sjön.

Vi är positiva till den allmänna förskolan. Vi vill stärka förskolan, men det viktiga är ju att man har resurser och också tankar, idéer och strategier för hur det ska kunna fungera i verkligheten.

Jag blir väldigt fundersam när statsrådet säger att man nu ska göra ytterligare en utvärdering eller att man ska titta på statistiken. Man ska ge Skolverket i uppdrag att göra en fördjupad studie, säger man, av barngruppernas storlek och personaltätheten, men vi vet ju att den redan är gjord. I maj kom ju Skolverket med en rapport. Där ser man klart och tydligt hur kvaliteten har försämrats och hur storlekarna på barngrupperna har ökat.

I budgeten skriver regeringen – ministern pratade också om det – att man ska tillföra 6 000 nya förskollärare och barnskötare inom barnomsorgen, och det är ett väldigt bra initiativ. Men hur ska man så snabbt kunna få fram dem? Det gäller ju att ha en strategi för detta. Om det finns en sådan strategi, Hallengren, vill jag gärna ha reda på hur den ser ut. I

regeringens budget skriver man ju att de här 6 000 förskollärarna ska tillsättas och ges resurser någon gång under mandatperioden – det är det första – i den takt ekonomin så tillåter – det är det andra. Regeringen har alltså två förbehåll.

Man ställer krav på kommunerna. Man ställer krav på föräldrar och framför allt på den personal som jobbar i den här situationen, men som ansvarig och som regering säger man: Ja, men ansvaret ligger inte på oss. Om vi får några pengar över kan vi tillsätta denna personal, inte annars. Det tycker jag är att ge falska förhoppningar. Antingen vill regeringen satsa på en bra förskola där barnen sätts i centrum och där personalen och barnen mår bra, eller så vill man inte satsa på det. Då är det ju renhårigare att säga det rätt ut än att ha en massa förbehåll i texten.

Hallengren säger också att intresset för lärarutbildningen har ökat. Det är delvis sant. Vi vet att intresset för lärarutbildningen har ökat bland dem som har prioriterat den i andra och tredje hand. Men det gäller inte direkt dem som har önskat den i första hand. Staten har ansvar för lärarutbildningen. Därför måste vi se till att prioritera detta. Det handlar framför allt om fler utbildningsplatser men också om att försöka påverka så att fler väljer den inriktningen.

Sedan har jag en konkret fråga: Tänker regeringen satsa ytterligare på lärarutbildningen? Tänker man säga att vi nu ska ha fler platser? Tänker man säga att vi nu ska ha en inriktning mot förskolan?

Det hela verkar ju bli en onda cirkel. Kommunerna har inte pengar, och det finns för få pedagoger. Det krävs krafttag. Jag hoppas att statsrådet klart och tydligt kan beskriva den strategi som regeringen har för att kunna lösa detta.

Anf. 7 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m):

Herr talman! Jag tycker faktiskt inte att det här duger om man ska få en förskola som fungerar, som människor vill arbeta i och dit man med glädje kan skicka sina barn varje dag. Maxtaxereformen har ju haft de här negativa konsekvenserna. Då tycker jag inte att det duger att, precis som statsrådet nu gör, bara förvänta sig av kommunerna att de ska göra på ett visst sätt.

Problemet är ju att man har tagit bort många möjligheter för kommunerna att själva utforma sin barnomsorg. Barnomsorgen handlar om dagbarnomsorg men kanske också om nattbarnomsorg. När det nu har blivit en sådan styrning från staten, och när regeringen vet bäst, lämnar faktiskt en del kommuner det här åt någon annan. Följden blir att barnen blir lidande och att vi tappar i kvalitet. Då går det ju inte att, som regeringen, bara säga att det ska göras nya utredningar av Skolverket. Jag tycker att verkligheten talar för sig själv.

Statsrådet har också konfronterats med uppgifter från kommuner som för att förbilliga omsorgen nu väljer att sända in de riktigt små barnen i skolverksamheten utan att ha uttalade krav på kvalitet och utveckling. Då tycker jag inte att man bara kan säga att man har förväntningar på kommunerna, utan då måste man faktiskt inse att reformen är felkonstruerad. Den har alldeles för lite inslag av närhet till människorna.

Prot. 2002/03:23
26 november

*Svar på
interpellationer*

Om vi ska få en kvalitetssäkring i den här delen måste man kunna påverka själv. Det handlar om att det ska finnas ett inslag av kvalitetsuppföljning. Det innebär att det ska finnas mångfald i utövandet men också möjligheter att lägga till på maxtaxan, så att vi kan få den kvalitet som människor faktiskt förväntar sig för att de med trygghet ska kunna använda barnomsorgen.

Anf. 8 INGER DAVIDSON (kd):

Herr talman! När jag hörde statsrådets svar kom jag att tänka på det som militären brukar säga: Om verkligheten och kartan inte stämmer överens är det kartan som gäller.

Verkligheten ser inte ut så som den som Lena Hallengren beskrev. Den kanske gör det i undantagsfall, men i de allra flesta fall har vi inte hög kvalitet i dag. Det beror inte på att vi har dålig personal utan på att barngrupperna är för stora.

Verkligheten i dag är att kommuner funderar på att sätta in fyraåringarna i den vanliga grundskolan nu när den allmänna förskolan införs – i vissa fall har man redan bestämt sig för detta. De har redan gjort det när det gäller femåringarna och funderar på att göra det när det gäller fyraåringarna därför att de inte klarar det på något annat sätt. Så ser verkligheten ut, och det är ju den vi måste förhålla oss till.

Det är utifrån detta som jag ställde frågan om statsrådet kunde tänka sig att använda de 1,2 miljarderna som finns avsatta i budgeten – för de finns ju där – till att först se till att kvaliteten är hög och sedan successivt införa den allmänna förskolan. Men svaret på den frågan blev ett nej. Då vill jag gärna höra vad statsrådet tänker göra i stället. Kommunerna har det nämligen oerhört kärt. Väldigt många kommuner höjer skatten i år, även sådana som har försökt ligga lågt. I min egen kommun, Nacka, kommer skattehöjningen att gå till ett utjämningsystem som finns mellan kommunerna. Det blir alltså inga extra pengar till förskolan där. Det här är en rävsax för kommunerna. Då kan inte det ansvariga statsrådet bara vältra över hela ansvaret.

Barnen går inte i repris. När de här utvärderingarna är klara, som Skolverket ska göra ännu en gång, har vissa barn redan hunnit igenom förskolan. Frågan är vad som har hänt med dem när de som 1–3-åringar har gått i barngrupper med upp emot 20 barn i varje grupp.

Anf. 9 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Herr talman! God barnomsorg är också en fråga för oss män. Det vill jag gärna påpeka. Det är trevligt att många kvinnor debatterar detta, men det är en lika viktig fråga för oss män.

Det som fick mig att begära ordet var emellertid en helt annan sak. Det var som kommunal förtroendeman. Om statsrådet någon gång har suttit med ena foten i varmt vatten och den andra i kallt vatten vet hon att det genomsnittligt blir väldigt bra, men det känns ändå väldigt olika på olika håll. Så är det också med finansieringen av maxtaxan. Om man ser på föräldrarna har det i de kommuner som har haft höga taxor – jag bor själv i en sådan – varit bingo för höginkomsttagarna. Det har också varit bingo för de kommuner som har haft låga taxor och fått ett väldigt bra statsbidrag. Kristianstad är en sådan kommun.

När statsrådet säger att maxtaxereformen är väl finansierad stämmer det för ett genomsnitt. I många kommuner har det blivit väldigt påfrestande för skattebetalarna. Andra kommuner har det blivit mycket bra för. Det måste man beakta när man talar om detta. Det är väldigt farligt att använda genomsnittsvärden. Vi har många kommunalpolitiker runtom i landet som har en helt annan verklighet att arbeta med än den som statsrådet Hallengren arbetar med.

Jag vill också säga något om en sak som de tidigare talarna har varit inne på. Det är självklart att maxtaxereformen som sådan har skapat ökad efterfrågan både på lokaler, vilket har krävt investeringar, och på förskollärare. Det har inte funnits något samband mellan tillgången på lärarna och den efterfrågan som har uppstått. De har kommit i otakt.

Anf. 10 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Herr talman! Jag ska börja med att kort kommentera Gunnar Andréns inlägg. När det gäller finansieringen av maxtaxan var Kommunförbundet och regeringen överens om att detta var det mest rättvisa sättet. Kommuner som själva valt att ta in en högre skatt och sänka sina avgifter skulle inte förlora på det.

Det framställs ofta som ett problem med den ökade efterfrågan på förskolan. Det är så många barn som nu vänder sig till förskolan. Vi behöver inte diskutera och träta om huruvida barngrupperna är för stora. Jag tror att vi är helt överens om det. Det är inte heller det som Skolverket ska utreda. Det som Skolverket utreder och återkommer med den 1 mars är om det har skett någonting i samband med maxtaxan som inte bara handlar om finansiering. Det gäller också volymökningen, ökningen av antalet barn. Det är det som Skolverket återkommer till, inte för att tala om hur många barn det finns i varje barngrupp.

Eftersom vi ser att det är för många barn i varje barngrupp vill vi göra en satsning under mandatperioden. Vi har lovat att tillföra förskolan 2 miljarder kronor för att anställa ytterligare 6 000 personer för att barngrupperna ska minska och personaltätheten öka. Vi hoppas att denna satsning ska kunna visa resultat under 2004. Barngrupperna är för stora. Det är inte det som det handlar om.

Sofia, i valrörelsen övergav ni det som Lena Ek i Centern kallar den gamla hemmafrumodellen. Därmed har ni i vissa delar anslutit er till Socialdemokraternas familjepolitik. Däremot orkade ni inte stödja vår politik med riktade statsbidrag till kommunerna när det gällde mer personal i skolan. Vi har nu som ambition att ge ett riktat stöd till kommunerna för att stötta upp personaltätheten i förskolan. Stöder Centerpartiet denna politik?

Det är svårt att utreda maxtaxan innan den har fått verka. Jag avser att återkomma efter den 1 mars och diskutera den ytterligare.

Anf. 11 SOFIA LARSEN (c):

Herr talman! Jag förstår utifrån vad regeringen har gjort de senaste åren att det inte kan vara särskilt lätt eller roligt att ta över situationen, varken när det gäller resurser eller förslag från regeringens sida. Det vore ändå intressant att få höra om den nya ministerns tankegångar. Vad finns det för strategier framöver för att man ska kunna stärka kvaliteten?

Helt plötsligt fick vi höra att för de 6 000 personerna som ska in i förskolan under kommande period – vad det nu är – ska man tillsätta 2 miljarder. Det har vi inte sett i budgeten. Jag undrar när de 2 miljarderna kommer? Är det något nytt som man kommer att lägga fram? Är det för att anställa dem, eller ska det gå till studiemedel för att det ska kunna utbildas fler? Det handlar ju om att inte hamna i den onda cirkeln att kommunerna helt plötsligt kan anställa men att det inte finns personal. Det är viktigt att det finns pedagoger tillgängliga.

Vi har en tanke kring detta. Vi ökar antalet platser på lärarutbildningen. Vi ser också till att kommunerna får mer resurser.

Statsrådet försökte ställa ett par frågor till mig. Jag svarar gärna på dem vid ett annat tillfälle. Just nu är det jag som har möjlighet att ställa frågor.

Statsrådet kan egentligen inte svara på någon av de enkla frågor som jag har ställt. Den ena var: Vilka åtgärder avser ministern att vidta för att förstärka personalresurserna till förskolan? Den andra var: Vilka åtgärder avser ministern att vidta för att stärka kvaliteten i förskolan? Det är två väldigt enkla frågor. Det jag kan tolka som ett svar från regeringens och statsrådets sida är att man tänker återkomma när man har funderat klart på en lösning. Då ska man återkomma och säga om man har resurser och möjligheter att göra någonting. Detta borde man ha tänkt på lite tidigare. Sätter man en stor reform i sjön måste resurserna och framför allt strategin finnas där.

Återigen: Vilken är strategin för att vi ska få fler pedagoger och öka kvaliteten i förskolan?

Anf. 12 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Herr talman! Jag upprepar att reformerna är fullt ut finansierade. När det gäller satsningen på kvaliteten handlar det om 6 000 fler vuxna. Under perioden avses naturligtvis mandatperioden. Jag hoppas att vi ska se resultat under 2004. Det är mina korta svar på frågorna.

I fråga om lärarrekryteringen har regeringen i regleringsbrevet gett högskolan en väldigt tydlig signal om att särskilt beakta behoven av att utbilda lärare till förskola, förskoleklass och fritidshem. Med den nya lärarutbildningen går det inte att säga att man utbildar sig till bara förskollärare. Därför håller vi på att se över hur många som faktiskt söker, hur många som kommer att examineras och hur många som väljer inriktning mot tidiga åldrar. Det är en fråga för varje högskola hur mycket man kan styra in mot tidigare åldrar. De har genom regleringsbrevet blivit uppmanade att ta tag i det.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 13 Statsrådet BERIT ANDNOR (s):

Herr talman! Kenneth Johansson har frågat mig hur jag avser att ytterligare utveckla assistansreformen och vilka åtgärder jag avser att vidta för att klara rekryteringsbehovet av personliga assistenter.

Målet för handikappolitiken är att samhället ska utformas så att människor med funktionshinder blir fullt delaktiga i samhällslivet och får samma levnadsvillkor som andra. Syftet med personlig assistans och assistansersättning är att stärka den enskildes möjlighet att leva ett självständigt och oberoende liv.

Assistansreformen har inneburit ökad valfrihet, större inflytande och bättre livskvalitet för personer med omfattande funktionshinder. Regeringen anser att det är mycket viktigt att intentionerna i assistansreformen vidmakthålls.

Allt fler personer beviljas assistansersättning. Under 2001 hade 9 800 personer assistansersättning. I år beräknas 10 600 personer ha assistansersättning, det vill säga en ökning på ett år med 800 personer. I genomsnitt beviljades dessa personer 91 timmar assistansersättning per vecka.

Som Kenneth Johansson nämner reformerades reglerna för assistansersättningen den 1 januari 2001. Från och med denna tidpunkt får de personer som beviljats assistansersättningen före 65-årsdagen rätt att behålla den. Samtidigt fick personer som förlorat rätten till personlig assistans och assistansersättning på grund av den tidigare åldersgränsen rätt att återfå assistansen. I september i år hade 783 personer över 65 år assistansersättning.

Regeringen räknar med att utgifterna för assistansersättningen kommer att fortsätta att öka flera år framåt, bland annat till följd av att åldersgränsen ändrats men även av andra skäl. Riksförsäkringsverket konstaterade i en analys från förra året att de personer som får assistansersättning bedöms tillhöra den avsedda målgruppen. Ökningen av antalet personer med assistansersättning och antalet timmar visade sig bland annat bero på en ökad kännedom om reformen – dels en kännedom om vad reformen kan ge i form av självständighet och oberoende, dels en kännedom om vilka krav som kan ställas på assistansens innehåll. De unga människor som vuxit upp med assistansreformen vet vad rätten till assistans innebär och ställer också krav därefter.

Den personliga assistenten spelar en nyckelroll i förverkligandet av reformen. Det är avgörande att de som beviljats rätt till personlig assistans också i framtiden har möjlighet att rekrytera assistenter och att de har möjlighet att aktivt påverka vem eller vilka som anställs. I januari 2001 tillsatte därför regeringen en arbetsgrupp som bland annat skulle analysera de villkor som påverkar möjligheten att rekrytera personliga assistenter, såsom arbetsmiljö, arbetstider, utbildning med mera. Arbetsgruppen skulle även föreslå åtgärder för att motverka en framtida brist på personliga assistenter.

Rapporten, *Rekrytering av personliga assistenter*, inlämnades till regeringen i december 2001. Arbetsgruppen valde att presentera sina förslag och bedömningar i nio punkter, en del mycket allmänt hållna och andra mer precisa. Under våren remissbehandlades rapporten, och sam-

*Svar på
interpellationer*

manställningen visar att de allra flesta remissinstanser ställer sig positiva till förslagen.

Arbetsgruppen ansåg att Föreningen JAG och Intressegruppen för assistansberättigade, IFA, är lämpade att hålla samman tre av förslagen. Dessa tre förslag – utbildningens utformning för personliga assistenter, vägledning och kunskapsunderlag till arbetsgivare samt en informations-satsning om yrket personlig assistent – har nu sammanställts till två projekt. Projekten beviljades medel ur Allmänna arvsfonden i augusti respektive september i år.

Vad gäller övriga förslag och bedömningar vill jag nämna att arbetsgruppens förslag om uppföljning och utvärdering med fokus på rekrytering ingår i det uppdrag om kompetensförsörjning inom vård och omsorg om äldre och funktionshindrade som regeringen gett till Socialstyrelsen och nio andra myndigheter.

När det gäller förslagen om assistansersättning i samband med vård på institution och i samband med dödsfall bereds detta inom Regeringskansliet. Jag avser att återkomma i dessa frågor, som till syvende och sist handlar om den personliga assistentens anställningstrygghet.

Anf. 14 KENNETH JOHANSSON (c):

Herr talman! Först vill jag tacka för svaret på min interpellation. Jag vill också passa på att hälsa statsrådet välkommen till viktiga arbetsuppgifter.

Lördagen den 9 november i år medverkade jag i en debatt som Intressegruppen för assistansberättigade, IFA, inbjudit till. Vi var flera representanter från riksdagspartierna som fick del av deras kloka och insiktsfulla åsikter. Vi fick också kunskaper om assistansreformens stora betydelse och hur den fungerar, och inte fungerar, i praktiken.

Jag var med i motsvarande debatt för fyra år sedan. Tyvärr upprepades i mångt och mycket samma bekymmer och kritik nu som då. Det rör sig om att assistansersättningens nivå inte hänger med kostnadsutvecklingen. Det är också hög omsättning och svårt att behålla och nyrekrytera personliga assistenter. Assistenternas dåliga löne- och arbetsvillkor och behov av utbildnings- och kompetensutveckling togs upp, liksom förslag om uppsägningslön i samband med brukares dödsfall. Det är ett problem att det inte utgår någon ersättning för den tid brukaren vistas på institution, vilket skapar otrygghet hos såväl brukare som assistenter.

Andra områden där tillämpningen ifrågasätts är till exempel makars ansvar för hem och hushåll när den ene har personlig assistent. Även barns rätt till personlig assistent belystes. Det är ingen tvekan om att tillämpningen i speciellt de två senare frågorna skiljer sig över landet.

Problemen är kända. Förslag till lösningar finns. Riksförsäkringsverket aktualiserade förslag för flera år sedan. Den arbetsgrupp som statsrådet nämnde tillsattes i början av 2001 och har lagt fram konkreta förslag för att underlätta rekrytering av personliga assistenter. Nästan ingenting konkret har dock ännu hänt, vilket också bekräftas av svaret. Det är jag och många med mig mycket kritiska till. Vi kan inte längre nöja oss med ord. Det krävs handling. Och det är allvar! Den mycket viktiga assistansreformen står faktiskt och faller med tillgången på bra personliga assistenter.

Fyra femtedelar av statsrådets svar beskrev mål, hur uppskattad reformen är och hur den har utvecklats hittills. Här behövs egentligen ingen diskussion, för i de delarna är vi helt överens. Jag har i stället tre följdfrågor som mer knyter an till mina interpellationsfrågor.

1. Schablonersättningens nivå är ett bekymmer. Vi vet att det har lagts fram förslag om en höjning från Riksförsäkringsverket. Kommer den höjningen?
2. Har inte statsrådet några idéer och visioner inför framtiden om hur assistansreformen kan och bör utvecklas?
3. Assistansersättningen i samband med vård på institution och i samband med dödsfall är frågor som bereds, svarar statsrådet. När övergår beredning till förslag och åtgärd?

Anf. 15 ULRIK LINDGREN (kd):

Herr talman! Statsrådet Andnor! Alla anser vi att assistansreformen är viktig och central för svensk handikappolitik, så också vi kristdemokrater. Men det finns också anledning till oro, och därför tycker jag att det är väldigt bra att Kenneth Johansson har ställt den här interpellationen och aktualiserat ämnet. Det behöver resoneras väldigt mycket om assistansreformen för att vi ska kunna hålla den vid liv och hålla kvaliteten i reformen ute i kommunerna.

Den första frågan som Kenneth Johansson ställer är hur statsrådet avser att utveckla assistansreformen. Med anledning av den vill jag säga med skärpa att många handläggare ute i kommunerna upplever att det är oerhört svårt att tillämpa LSS när det gäller psykiskt funktionshindrade. Därför beviljar man ofta insatserna ute i kommunerna utifrån SOL i stället för LSS. Vi vet också att det varierar mycket kraftigt mellan olika kommuner om man tillämpar SOL eller LSS. Hur mycket som beviljas den enskilde varierar också, med många konflikter och överklaganden som följd. Det leder också till att den enskilde upplever sig orättvist behandlad, till och med utsatt och kränkt. Man upplever att man inte får det man är berättigad till.

Oklarheterna i tillämpningen för de enskilda handläggarna i kommunerna underlättar inte, mildt sagt, samarbetet mellan dem som ska utföra tjänsterna och de som är i trängande behov av exempelvis personlig assistent.

Herr talman! Jag undrar vad statsrådet Berit Andnor avser att göra kring problematiken. Är det något initiativ på gång för att underlätta tillämpningen i kommunerna?

Interpellantens fråga 2 lyder: ”Vilka åtgärder avser statsrådet att vidta för att klara rekryteringsbehovet av personliga assistenter?” Jag efterfrågar i likhet med Kenneth Johansson mer av handling. Det är en god lista från arbetsgruppens bok som kom för ungefär ett år sedan. Statsrådet aviserade också att ett par projektgrupper är på gång. Men det måste till oerhört mycket mer av verkstad, praktisk handling, för att säkerställa att assistansreformen har ett rättssäkert och reellt innehåll framöver. Det är mycket bråttom med åtgärderna för att vidmakthålla kvaliteten i reformen.

Prot. 2002/03:23
26 november

*Svar på
interpellationer*

Anf. 16 Statsrådet BERIT ANDNOR (s):

Herr talman! Låt mig börja med att säga till Kenneth Johansson och Ulrik Lindgren att jag uppskattar den uppslutning som finns och den gemensamma synen kring värdet av denna mycket viktiga reform. Den är central och har oerhört stor betydelse för människors möjligheter att leva ett självständigt och oberoende liv, att göra det som både ni och jag tar för självklart: att gå upp på morgonen, att äta, att kunna gå till jobbet, att kunna ha en fritid – allt det görs möjligt genom reformen. Det är en oerhört viktig reform som vi kan vara stolta över. Det är en unik reform sett i ett större perspektiv, både i Europa och internationellt.

Det som nu framkommer i diskussionen från er sida, att det är viktigt att värna kvaliteten och innehållet, att stå upp för de funktionshindrades rätt i detta sammanhang, är oerhört viktigt och värt att betona.

Så till de frågor som ställs. Det krävs handling, säger Kenneth Johansson. Ja, jag delar den uppfattningen. Därav de konkreta beslut som har lämnats från Arvsfondsdelegationen när det gäller beviljandet av bidrag till IFA, Intresseföreningen för assistansberättigade, och Föreningen JAG, som direkt syftar till att ge dessa organisationer möjlighet att ge bättre information och kunskapsunderlag vid rekrytering av personliga assistenter. De problem som Kenneth Johansson lyfte upp känner vi väl till. Vi har, tillsammans med dessa föreningar, gjort bedömningen att de är bäst lämpade att ta hand om den delen av rekryteringen och kompetensutvecklingen för denna personal.

Schablonersättningens nivå är en fråga som just nu bereds inom Regeringskansliet. Regeringen har för avsikt att fatta beslut i denna fråga ganska snart. Jag vill bara konstatera att vi har fått ett underlag och vi värderar just nu nivån.

När det gäller visionerna inför framtiden vill jag klart säga att för mig som socialdemokrat är grunden för denna reform oerhört viktig, nämligen att alla människor ska betraktas som likvärdiga. Vi måste se till att slå vakt om reformens innehåll genom att tillföra resurser, framför allt till kommunerna men också till landstingen, för att de fullt ut ska kunna leva upp till den del som ligger på deras ansvar i detta sammanhang.

Jag har för avsikt att återkomma när det gäller rätten till assistans i samband med att man vårdas på en institution eller i samband med att en vårdtagare avlider. Min inriktning är att jag under första delen av nästkommande år ska kunna återkomma, möjligtvis i samband med tilläggsbudgeten. Det beror lite på hur beredningsarbetet går. Avsikten är dock att kunna genomföra dessa förändringar från halvårsskiftet nästa år.

Det är bara att beklaga skillnaden i tillämpning ute i kommunerna. Det är inte någon ny kunskap, utan det är vi mycket väl medvetna om. Där måste vi arbeta vidare gemensamt med information och utbildning.

Anf. 17 KENNETH JOHANSSON (c):

Herr talman! Reformen är oerhört angelägen och viktig. Det är bra att vi är överens om det. Det är också bra att det har tagits några beslut i vissa delar, även om jag anser att det är för sent och för lite och det går för sakta utifrån de behov som finns.

Riksförsäkringsverket har föreslagit en ökning av schablonersättningen med 8,4 %. Jag tror och hoppas att det kommer ett ställningstagande

efter det besked vi nu har fått. Jag hoppas att det blir ett positivt besked så att inte förutsättningarna för de verksamma försämrats ytterligare.

Hur kan assistansreformen utvecklas? frågade jag. Det var ganska tunt från statsrådet med visioner och idéer. Jag har för Centerpartiets räkning redovisat några områden inom assistansreformen som behöver utveckling. Det handlar bland annat om att utreda de psykiskt funktionshindrades rätt till personlig assistans och deras behov av sysselsättning och daglig verksamhet, att se över barns rätt till personlig assistans samt tillämpningen av reformen när det gäller makar där en har personlig assistans och ansvar för hem och hushåll. Vi vill även se över hur personer med så kallade kognitiva funktionshinder kan ges rätt till daglig verksamhet. Vi vill utreda för- och nackdelar med ett statligt kostnadsansvar för assistansreformen. Detta är frågor som jag och Centerpartiet har aktualiserat i motioner till riksdagen. Utan att föregå utskottsbehandlingen är jag hoppfull om att åtminstone delvis få förståelse för en del av de förslag som lagts fram.

Jag vill ställa frågan hur statsrådet ser på ett ökat statligt ansvar. Det är inte lätt för många kommuner. För framför allt många mindre kommuner är det sårbart i dag. Där har man inte möjligheter, och ska inte heller ha det, att fatta något annat beslut än att bedöma den enskildes behov. Det måste alltid gå först. Men om det uppstår oplanerade behov, vilket det kan och ska göra, betyder det för en liten kommun att det blir svårt ekonomiskt. I allra värsta fall kan det gå ut över den enskilde, även om det inte får hända.

Vi från Centerpartiet har tyckt att det är högst motiverat att utreda möjligheterna att ta ett statligt kostnadsansvar, så att inte den enskilde individen med sina absoluta rättigheter kommer i kläm. Hittills har vi fått ett negativt ställningstagande från majoritetspartiet. Jag undrar om det inte är dags att vi åtminstone kan se på för- och nackdelar med ett statligt kostnadsansvar för assistansreformen, statsrådet. Det skulle kännas angeläget att få det.

Anf. 18 Statsrådet BERIT ANDNOR (s):

Herr talman! Den här reformen syftar till att ge funktionshindrade full delaktighet i samhället, att skapa möjligheter för funktionshindrade att leva det liv som både jag och Kenneth Johansson tar för självklart. Det är en oerhört viktig reform, och den bygger på de värderingar som vi nu gemensamt slår vakt om, nämligen människors lika värde, jämlikhet och full delaktighet. Jag tycker att det är viktigt att betona detta, och det är också vägledande för det fortsatta arbetet med reformen.

Låt mig bara konstatera att detta är en reform som ständigt ökar i omfattning när det gäller antalet personer, antalet timmar per enskild person och också kostnaderna för både staten och kommunerna.

Jag tycker att det är viktigt att betona kommunernas ansvar för alla sina medborgare. Alla är, enligt min uppfattning, fullvärdiga medborgare, oavsett om man har ett handikapp eller inte. Det är min grundinställning, och utifrån den har Socialdemokraterna i stor samverkan och i stor enighet med de flesta partier i denna riksdag utformat politiken inom detta område. Jag hoppas verkligen att det även i fortsättningen kan vara grunden för de överväganden som ska göras i den här frågan.

Prot. 2002/03:23
26 november

Svar på
interpellationer

Det är anledningen till min principiella tveksamhet till att lyfta ut olika grupper från kommunernas ansvar. Finansieringsfrågorna kan vi diskutera, och ska vi diskutera, men i grunden handlar det om vilka värderingar vi har, hur vi ser på människor, på individer. Vi måste föra diskussionen utifrån det.

När det gäller kostnaderna, och särskilt det faktum att kostnaderna skiljer sig åt väldigt mycket mellan kommunerna, vill jag bara konstatera att ett utredningsförslag, som avser kostnadsutjämningen mellan kommunerna, i förra veckan lämnades till Lars-Erik Lövdén. Det är för mig obegripligt att vissa kommuner i stort sett icke har några kostnader alls inom detta område, medan andra har skyhöga kostnader. Jag anser att det är mycket angeläget att kunna lösa detta, och jag ser fram emot den diskussion som kommer att bli följden när förslaget remissbehandlas. Det är viktigt att vi får en bättre utjämning mellan kommunerna.

När det gäller de nio förslag som lämnades av arbetsgruppen vill jag säga, Kenneth Johansson, att med de två återstående förslagen som jag ska återkomma till, troligen i samband med tilläggsbudgeten, har vi bockat av de förslag som arbetsgruppen lämnade. Det tycker jag är att verkligen gå från ord till handling.

Anf. 19 KENNETH JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag har i den här interpellationsdebatten velat klargöra hur viktigt jag och Centerpartiet, och de allra flesta i den här kammaren, tycker det är att värna och utveckla assistansreformen genom att göra det lättare att behålla och nyrekrytera de personliga assistenter som verksamheten står och faller med.

Jag tycker fortfarande, efter de svar som har givits, att det har gått för långsamt att genomföra viktiga förslag. Dessa har funnits i flera år, om jag räknar med de ursprungliga förslagen från Riksförsäkringsverket. Vi hade behövt se handling tidigare. Men jag är också glad om åtgärder nu är på gång. Vi ska kritiskt granska och, i den mån det behövs, också komplettera med förslag för att få en försörjning av personliga assistenter så att vi har en verksamhet som fungerar väl.

Jag hade hoppats att statsrådet skulle ha en högre grad av öppenhet när det gäller ett statligt kostnadsansvar. Jag är mycket väl medveten om att utredningen om kostnadsutjämning har lämnat sina förslag, men den utredningen förvägrades av riksdagens majoritet att också titta på för- och nackdelar med ett statligt kostnadsansvar. Man ska inte vara så rädd för att väga för- och nackdelar mot varandra. När det gäller den principiella uppfattningen att man som medborgare har sin hemvist i kommunen så är vi helt överens om det. Det är en självklarhet också för oss i Centerpartiet.

Jag hoppas att vi ska få till stånd åtgärder. Vi ska, som sagt, i positiv anda kritiskt granska förslagen så att reformen får fortsätta, och att den värnas på det sätt som den är värd att värnas.

Anf. 20 Statsrådet BERIT ANDNOR (s):

Herr talman! Jag vill avslutningsvis bara understryka den enighet som finns oss emellan om värdet av assistansreformen. Det krävs insatser för att säkra tillgången på personliga assistenter.

De frågor som ännu inte är lösta avser jag att återkomma till. Det handlar mycket om att skapa goda förutsättningar för att i framtiden kunna rekrytera personliga assistenter. En av de centrala frågorna för de personliga assistenterna är anställningstryggheten. Men naturligtvis finns det också en rad andra villkor som måste uppfyllas. Jag tycker att vi har ett gemensamt ansvar att skapa goda villkor.

Slutligen vill jag nämna att det inte är av rädsla som jag inte vill ta upp och diskutera det statliga ansvaret på detta område, Kenneth Johansson. Tvärtom tror jag att det i grunden handlar om den syn jag har på medborgarna, vilket jag nämnde tidigare. Jag tror att det finns en stor risk i ett synsätt som innebär att vi lyfter ut grupper, individer, från kommunernas ansvar. Jag känner en stor tveksamhet inför detta. Det står i strid med den inriktning av politiken som vi har fört under de senaste 20 åren på både det här området och på andra områden, nämligen att alla medborgare i en kommun är fullvärdiga medborgare, och ska så vara. Alla ska ha lika rättigheter och lika skyldigheter. Den principen och den grunden tycker jag är viktig att slå vakt om.

Vi kan återkomma till frågan om finansieringen framöver, men låt oss först titta på det förslag som lämnades i förra veckan. Låt oss avvakta remissomgången och därefter se vad vi ska ta fasta på och hur vi ska jobba vidare för att utveckla verksamheten på bästa sätt.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen

Talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2002/03:FPM26 Information om kommissionens meddelande om en kommande strategi för den marina miljön KOM(2002)539 till miljö- och jordbruksutskottet

2002/03:FPM27 Förordning om förbud mot tennorganiska föreningar på fartyg KOM(2002)396 till miljö- och jordbruksutskottet

9 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU-nämndssammanträde

Talmannen anmälde att uppteckningar från EU-nämndens sammanträde fredagen den 8 november inkommit.

10 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Konstitutionsutskottets betänkande 2002/03:KU12
Finansutskottets betänkande 2002/03:FiU7

Prot. 2002/03:23
26 november

*Svar på
interpellationer*

11 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 22 november

2002/03:47 av *Elina Linna* (v) till statsrådet Morgan Johansson
Utrikesfödda och folkhälsan

2002/03:48 av *Elina Linna* (v) till kulturminister Marita Ulvskog
Public service-företagens ansvar för finskspråkiga program

2002/03:49 av *Börje Vestlund* (s) till näringsminister Leif Pagrotsky
Akallatunneln

2002/03:50 av *Annelie Enochson* (kd) till statsrådet Ulrica Messing
Utbyggnaden av 3 G-nätet

2002/03:51 av *Monica Green* (s) till justitieminister Thomas Bodström
Kraftigare reaktion på brott mot barn

2002/03:52 av *Torsten Lindström* (kd) till statsrådet Berit Andnor
Studenters studiesociala situation

2002/03:53 av *Krister Örnfräder* (s) till försvarsminister Leni Björklund
Skogsbrandsflyget

2002/03:54 av *Ulf Nilsson* (fp) till utbildningsminister Thomas Östros
Friskolornas ekonomiska villkor

2002/03:55 av *Hans Backman* (fp) till socialminister Lars Engqvist
LSS-lagstiftningen

2002/03:56 av *Gunnar Hökmark* (m) till statsminister Göran Persson
Svensk försvars- och säkerhetspolitik

2002/03:57 av *Per Bill* (m) till statsminister Göran Persson
Utredningars självständiga arbete

2002/03:58 av *Sverker Thorén* (fp) till jordbruksminister Ann-Christin
Nykvist

Åtgärder mot överfiske

2002/03:59 av *Mats Einarsson* (v) till statsrådet Pär Nuder
Författningsutredning

2002/03:60 av *Hans Backman* (fp) till statsrådet Ulrica Messing
Nybyggnation av E 4 på sträckan Enånger–Hudiksvall

den 25 november

2002/03:61 av *Ana Maria Narti* (fp) till kulturminister Marita Ulvskog
Drottningholmsteatern och Sveriges Teatermuseum

2002/03:62 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till finansminister
Bosse Ringholm
Boendeskatten

2002/03:63 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till försvarsminister
Leni Björklund
Beredskapen för oljebekämpning i Östersjön

Interpellationerna 2002/03:47–53 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 26 november.

Interpellationerna 2002/03:54–64 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 3 december.

12 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 22 november

2002/03:171 av *Gustav Fridolin* (mp) till statsrådet Jan O Karlsson
Migrantarbeters rättigheter

2002/03:172 av *Owe Hellberg* (v) till statsrådet Lars-Erik Lövdén
Konsekvenserna på hyresnivåerna av ett ökat bostadsbyggande

2002/03:173 av *Ulrik Lindgren* (kd) till justitieminister Thomas Bodström
Polisverksamheten i Dalarna

2002/03:174 av *Anita Sidén* (m) till utbildningsminister Thomas Östros
Judiska skolan i Göteborg

2002/03:175 av *Cristina Husmark Pehrsson* (m) till statsrådet Berit Andnor
Samordnad information om stödinsatser

2002/03:176 av *Lars Gustafsson* (kd) till socialminister Lars Engqvist
Socialstyrelsens översyn av specialistkompetenser

2002/03:177 av *Hans Hoff* (s) till socialminister Lars Engqvist
Sjukhussjukan

2002/03:178 av *Chatrine Pålsson* (kd) till socialminister Lars Engqvist
Undernäring hos äldre

2002/03:179 av *Gustav Fridolin* (mp) till statsrådet Jan O Karlsson
Vård för asylsökande

den 25 november

2002/03:180 av *Linnéa Darell* (fp) till statsrådet Hans Karlsson
Psykiatrins roll i kampen mot ohälsan

2002/03:181 av *Marie Wahlgren* (fp) till finansminister Bosse Ringholm
Människor som arbetar på båda sidor av Öresund

2002/03:182 av *Ulla Hoffmann* (v) till statsrådet Jan O Karlsson
Sexindustrins intressen inom svenskt utvecklingssamarbete

2002/03:183 av *Rosita Runegrund* (kd) till statsrådet Mona Sahlin
Skattebefrielse för stiftelser

2002/03:184 av *Anita Sidén* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Utvecklingen inom kriminalvården

2002/03:185 av *Maria Larsson* (kd) till justitieminister Thomas Bodström
Överträdelse av besöksförbud

2002/03:186 av *Sven Gunnar Persson* (kd) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist
EU:s jordbrukspolitik
2002/03:187 av *Veronica Palm* (s) till kulturminister Marita Ulvskog
Partiinformation inom SVT

den 26 november

2002/03:188 av *Johnny Gylling* (kd) till näringsminister Leif Pagrotsky
Den organiserade pälshandeln
2002/03:189 av *Tuve Skånberg* (kd) till utbildningsminister Thomas Östros
Skolans värdegrund
2002/03:190 av *Kenneth Johansson* (c) till justitieminister Thomas Bodström
Närpolisverksamheten i Dalarna
2002/03:191 av *Torsten Lindström* (kd) till justitieminister Thomas Bodström
Polismyndigheter över flera län
2002/03:192 av *Carl-Axel Johansson* (m) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist
Torskfiskestopp

Frågorna 2002/03:171–179 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 26 november.

Frågorna 2002/03:180–192 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 3 december.

13 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 25 november

2002/03:109 av *Eva Flyborg* (fp) till försvarsminister Leni Björklund
Könsneutral mönstring och värnplikt
2002/03:114 av *Berit Jóhannesson* (v) till försvarsminister Leni Björklund
Avveckling av terrängbil modell 11

den 26 november

2002/03:172 av *Owe Hellberg* (v) till statsrådet Lars-Erik Lövdén
Konsekvenserna på hyresnivåerna av ett ökat bostadsbyggande

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 3 december.

14 § Kammaren åtskildes kl. 15.09.

Prot. 2002/03:23
26 november

Förhandlingarna leddes av talmannen.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Monica Gustafson

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Meddelande om val till Europarådets svenska delegation	1
3 § Meddelande om frågestund	1
4 § Meddelande om preliminär plan för kammarens sammanträden	1
5 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
6 § Svar på interpellation 2002/03:35 om kvaliteten i förskolan	3
Anf. 1 Statsrådet LENA HALLENGREN (s)	3
Anf. 2 SOFIA LARSEN (c)	4
Anf. 3 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m)	6
Anf. 4 INGER DAVIDSON (kd)	6
Anf. 5 Statsrådet LENA HALLENGREN (s)	7
Anf. 6 SOFIA LARSEN (c)	8
Anf. 7 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m)	9
Anf. 8 INGER DAVIDSON (kd)	10
Anf. 9 GUNNAR ANDRÉN (fp)	10
Anf. 10 Statsrådet LENA HALLENGREN (s)	11
Anf. 11 SOFIA LARSEN (c)	11
Anf. 12 Statsrådet LENA HALLENGREN (s)	12
7 § Svar på interpellation 2002/03:34 om åtgärder för att behålla och nyrekrytera personliga assistenter	13
Anf. 13 Statsrådet BERIT ANDNOR (s)	13
Anf. 14 KENNETH JOHANSSON (c)	14
Anf. 15 ULRIK LINDGREN (kd)	15
Anf. 16 Statsrådet BERIT ANDNOR (s)	16
Anf. 17 KENNETH JOHANSSON (c)	16
Anf. 18 Statsrådet BERIT ANDNOR (s)	17
Anf. 19 KENNETH JOHANSSON (c)	18
Anf. 20 Statsrådet BERIT ANDNOR (s)	18
8 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen	19
9 § Anmälan om inkomna upppteckningar från EU-nämndssammanträde	19
10 § Förnyad bordläggning	19
11 § Anmälan om interpellationer	20
12 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	21
13 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	22
14 § Kammaren åtskildes kl. 15.09.	23